

THE PALIVERSE PROJECT

Το σύμπαν της σοφίας του Βούδα

Σχόλια (Aṭṭhakathā)

Ο Κανόνας των Ομιλιών - Σχόλια (Sutta Piṭaka -
Aṭṭhakathā)

4. Η συλλογή των αριθμημένων ομιλιών - Σχόλια
(4. Aṅguttara Nikāya - Aṭṭhakathā)

10. Σχόλια για το βιβλίο των δέκα (10. Dasakanipāta-aṭṭhakathā)

1. Η πρώτη πεντηκοντάδα (1. Paṭhamapañcāsakaṃ)

PaliVerse

4. Η συλλογή των αριθμημένων ομιλιών - Σχόλια

10. Σχόλια για το βιβλίο των δέκα

Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa

Āṅguttaranikāye

Dasakanipāṭa-aṭṭhakathā

1. Paṭhamapaṇṇāsakaṃ

1. Āṇisaṃsavaggo

1. Kimatthiyasuttavaṇṇanā

1. Dasakanipātassa paṭhame kusalāni sīlānīti anavajjasīlāni. Amaṅkubhāvassa avippaṭisārassa atthāya saṃvattantīti avippaṭisāratthāni. So nesaṃ āṇisaṃsoti avippaṭisārāṇisaṃsāni. Yathābhūtañāṇadassanattotiādīsu yathābhūtañāṇadassanaṃ nāma taruṇavipassanā, nibbidā nāma balavavipassanā, virāgo nāma maggo, vimutti nāma arahattaphalaṃ, ñāṇadassanaṃ nāma paccavekkhaṇaṇāṇaṃ. Aggāya parentīti arahattatthāya gacchanti.

2. Cetanākaraṇīyasuttavaṇṇanā

2. Dutiye na cetanāya karaṇīyanti na cetetvā kappetvā pakappetvā kātabbaṃ. Dhammatā esāti dhammasabhāvo eso kāraṇaniyamo ayaṃ. Abhisandentīti pavattenti. Paripūrentīti paripuṇṇaṃ karonti. Apārā pārāṃ gamanāyāti orimatīrabhūtā tebhūmakavaṭṭā nibbānapāraṃ gamanattāya.

3-5. Upanisasuttattayaṇṇanā

3-5. Tatiye hatūpanisoti hatakāraṇo. Catutthapañcomesu dvīhi therehi kathitabhāvova viseso.

6. Samādhisuttavaṇṇanā

6. Chaṭṭhe neva pathaviyaṃ pathavīsaññī assāti pathaviṃ ārammaṇaṃ katvā pathavīti evaṃ uppannāya saññāya saññī na bhavēyya. Āpādīsipi eseva nayo. Na idhaloketi idhaloke uppajjanakacatukkapañcakajjhānasaññāya na saññī bhavēyya. Na paraloketi paraloke uppajjanakacatukkapañcakajjhānasaññāya na saññī bhavēyya. Saññī ca pana assāti atha ca panassa samāpatti savitakkasamāpattiyeva assāti vuccatī. Etaṃ santaṃ etaṃ paṇītanti santaṃ santanti appetvā nisinnassa divasampi cittuppādo “santaṃ santa”nteva pavattati, paṇītaṃ paṇītanti appetvā nisinnassa divasampi cittuppādo “paṇītaṃ paṇīta”nteva pavattati. Yadidaṃ sabbasaṅkhārasamathoti nibbānaṃ nibbānanti appetvā nisinnassa divasampi cittuppādo “nibbānaṃ nibbāna”nteva pavattatīti sabbampetaṃ phalasaṃpattisaṃmādhīṃ sandhāya vuttaṃ.

7. Sāriputtasuttavaṇṇanā

7. Sattame saññī ca panāhaṃ, āvuso, tasmim samaye ahosinti, āvuso, tasmim samaye ahaṃ “bhavanirodho nibbāna”nti imāya phalasamāpattisaññāya saññī ahoṣim. Sacittakā me sā samāpatti ahoṣīti paccavekkhaṇā kathitā.

8. Jhānasuttavaṇṇanā

8. Aṭṭhame samantapāsādikoti pasādāvahānaṃyeva kāyakammādīnaṃ sabbhāvato samanto pāsādikō. Sabbākāraparipūroti sabbehi kāraṇehi paripuṇṇo.

9. Santavimokkhasuttavaṇṇanā

9. Navame santāti ārammaṇasantatāyapi aṅgasantatāyapi santā. Vimokkhāti paccanīkadhammehi vimuttattā ārammaṇe ca nirāsaṅkabhāvena suṭṭhu muttattā evaṃladdhanāmā. Atikkamma rūpeti rūpajjhānāni atikkamitvā pavattā. Sesam sabbattha uttānatthamevāti.

Ānisaṃsavaggo paṭhamo.

2. Nāthavaggo

1. Senāsanasuttavaṇṇanā

11. Dutiyassa paṭhame pañcaṅgasamannāgatoti pañcahi guṇaṅgehi samannāgato. Nātidūraṃ hoti nāccāsannanti yañhi atidūre hoti, piṇḍāya caritvā tattha gacchantassa kāyacittadarathā hoti, tato anuppannaṃ vā samādhim uppādetuṃ uppannaṃ vā thiraṃ kātuṃ na sakkoti. Accāsannaṃ bahujaṇākiṇṇaṃ hoti. Cattālīsausabhamatte pana padese vasataṃ dūrāsannadosavimuttañca gamanāgamanasampannaṃ nāma hoti. Divāappākiṇṇanti divasabhāge mahājanena anākiṇṇaṃ.

2. Pañcaṅgasuttavaṇṇanā

12. Dutiye kevalīti kevalehi sakalehi guṇehi samannāgato. Vusitavāti vutthabrahmacariyavāso. Asekhenāti asekhadhammapariyāpannaena lokuttarena. Sīlakkhandhenāti sīlārāsina. Vimuttikkhandhenāti ettha ṭhapetvā sīlādayo tayo sesā phaladhammā vimutti nāma, vimuttiñāḍadassanaṃ paccavekkhaṇaññaṃ, taṃ lokiyaeva.

3-4. Saṃyojanasuttādivaṇṇanā

13-14. Tatiye orambhāgiyānīti heṭṭhābhāgiyāni. Uddhambhāgiyānīti uparibhāgiyāni. Imasmim sutte vaṭṭameva kathitaṃ. Catutthe khilavinibandhā pañcakanipāte vitthāritāyeva. Ārohapariṇāhenāti dīghaputhulantena.

5. Appamādasuttavaṇṇanā

15. Pañcame evameva khoti yathā sabbasattānaṃ sammāsambuddho aggo, evaṃ sabbesaṃ kusaladhammānaṃ kārāpakaappamādo aggoti daṭṭhabbo. Nanu cesa lokiyova, kusaladhammā pana lokuttarāpi. Ayañca kāmāvacarova, kusaladhammā pana catubhūmakā. Kathamesa tesam aggoti? Paṭilābhakattena. Appamādena hi te paṭilabhanti, tasmā so tesam aggo. Teneva vuttaṃ - sabbe te appamādamūlakāti.

Jaṅgalānanti pathavitalacārīnaṃ. Pāṇānanti sapādakapāṇānaṃ. Padajātānīti padāni. Samodhānaṃ gacchantīti odhānaṃ pakkhepaṃ gacchanti. Aggamakkhāyatīti seṭṭhamakkhāyati. Yadidaṃ mahantattenāti mahantabhāvena aggamakkhāyati, na

guṇaggenāti attho. Vassikanti sumanapupphaṃ. Idaṃ kira suttaṃ sutvā bhātiyamahārājā vīmaṃsitukāmatāya ekasmiṃ gabbhe catujātigandhehi paribhaṇḍaṃ katvā sugandhapupphāni āharāpetvā ekassa samuggassa majjhe sumanapupphamuṭṭhiṃ ṭhapetvā sesāni tassa samantato muṭṭhiṃ katvā ṭhapetvā dvāraṃ pidhāya bahi nikkhanto. Athassa muhuttaṃ bahi vītināmetvā dvāraṃ vivaritvā pavisantassa sabbapaṭhamam sumanapupphagandho ghānaṃ pahari. So mahātalasmiṃyeva mahācetiyaḥbhimukho nipajjitvā “vassikaṃ tesam agganti kathentena sukathitaṃ sammāsambuddhenā”ti cetiyaṃ vandi. Khuddarājānoti khuddakarājāno. Kūṭarājānotipi pāṭho.

6. Āhuneyyasuttavaṇṇanā

16. Chaṭṭhe gotrabhūti sikhāpattavipassanābhūtena nibbānārammaṇena gotrabhuñāṇena samannāgato.

7. Paṭhamanāthasuttavaṇṇanā

17. Sattame sanāthāti sañātakā bahuñātivaggā hutvā viharatha. Nāthaṃ karontīti nāthakaraṇā, attano sanāthabhāvakarā patiṭṭhākarāti attho. Kalyāṇamittotiādīsu silādiguṇasampannā kalyāṇā mittā assāti kalyāṇamitto. Tevassa ṭhānanisajjādīsu saha ayanato sahāyāti kalyāṇasahāyo. Cittena ceva kāyena ca kalyāṇamittesuyeva sampavaṅko oṇatoti kalyāṇasampavaṅko. Suvaco hotīti sukhena vattabbo hoti, sukhena anusāsitaḥ. Khamoti gāḷhena pharusena kakkhaḷena vutto khamati na kuppati. Padakkhiṇaggāhī anusāsaninti yathā ekacco ovadiyamāno vāmato gaṇhāti, paṭippharati vā, assuṇanto vā gacchati, evaṃ akatvā “ovadatha, bhante, anusāsatha, tumhesu anovadantesu ko añño ovadissatī”ti padakkhiṇaṃ gaṇhāti.

Uccāvacānīti uccanīcāni. Kiṃkaraṇīyānīti “kiṃ karomī”ti evaṃ vatvā kattabbakammāni. Tattha uccakammaṃ nāma cīvarassa karaṇaṃ rajanaṃ, cetiye sudhākammaṃ, uposathāgāracetiyaḥgharabodhigharesu kattabbakammanti evamādi. Avacakammaṃ nāma pādadhovanamakkaṇādikkhuddakakammaṃ. Tatrūpāyāyāti tatrūpagamaniya. Alaṃ kātunti kātuṃ samattho hoti. Alaṃ saṃvidhātunti vicāretuṃ samattho hoti.

Dhamme assa kāmo sinehoti dhammakāmo, tepiṭakaṃ buddhavacanaṃ piyāyatīti attho. Piyasamudāhāroti parasmim kathente sakkaccaṃ suṇāti, sayañca paresaṃ desetukāmo hotīti attho. Abhidhamme abhivinayeti ettha dhammo abhidhammo, vinayo abhivinayoti catukkaṃ veditaḥ. Tattha dhammoti suttantapiṭakaṃ. Abhidhammoti satta pakaraṇāni. Vinayoti ubhatovibhaṅgo. Abhivinayoti khandhakaparivārā. Atha vā suttantapiṭakampi abhidhammapiṭakampi dhammo eva, maggaphalāni abhidhammo. Sakalavinayapiṭakaṃ vinayo, kilesavūpasamakaraṇaṃ abhivinayo. Iti sabbasmimpi ettha dhamme ca abhidhamme ca vinaye ca abhivinaye ca uḷārapāmojjo hotīti attho. Kusalesu dhammesūti kāraṇatthe bhummaṃ, cātubhūmakakusaladhammakāraṇā tesam adhigamatthāya anikkhattadhuro hotīti attho.

8. Dutīyanāthasuttavaṇṇanā

18. Aṭṭhame therānukampitassāti therehi ovādānusāsānidānasamussāhitāya hitapharaṇāya anukampitassa.

9. Paṭhamaariyāvāsasuttavaṇṇanā

19. Navame ariyavāsāti ariyānaṃ āvāso, te āvasiṃsu āvasanti āvasissantīti ariyāvāsā. Yadariyāti ye vāse ariyā.

10. Dutiyaariyāvāsasuttavaṇṇanā

20. Dasamaṃ yasmā kururaṭṭhavāsino bhikkhū gambhīrapaññākārakā yuttappayuttā, tasmā yathā tesam dīghanikāyādīsu mahānidānādīni kathitāni, evamidampi gambhīraṃ sukhumaṃ tilakkhaṇāhataṃ suttaṃ tattheva avoca. Tattha pañcaṅgavippahīnoti pañcahi aṅgehi vippayutto hutvā khīṇāsavo avasi vasati vasissati. Tasmā ayaṃ pañcaṅgavippahīnatā ariyāvāsoti vutto. Esa nayo sabbattha. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu chaḷaṅgasamannāgato hotīti chaḷaṅgupekkhāya samannāgato hoti. Chaḷaṅgupekkhā dhammā nāma keti? Nāṇādayo. “Nāṇa”nti vutte kiriyato cattāri nāṇasampayuttacittāni labbhanti, “satatavihāro”ti vutte aṭṭha mahācittāni, “rajjanadussanaṃ natthī”ti vutte dasa cittāni labbhanti. Somanassaṃ āsevanavasena labbhati. Satārakkhena cetasāti khīṇāsavassa hi tīsu dvāresu sabbakāle sati ārakkhakkiccam sādheti. Tenevassa carato ca tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satataṃ samitaṃ nāṇadassanaṃ paccupaṭṭhitaṃ hotīti vuccati.

Puthusamaṇabrāhmaṇānanti bahūnaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ. Ettha samaṇāti pabbajjūpagatā, brāhmaṇāti bhovādino. Puthupaccekasaccānīti bahūni pāṭekkasaccāni. “Idameva dassanaṃ saccaṃ, idameva sacca”nti evaṃ pāṭiyekkaṃ gahitāni bahūni saccānīti attho. Nuṇṇānīti nīhaṭāni. Panuṇṇānīti suṭṭhu nīhaṭāni. Cattānīti vissaṭṭhāni. Vantānīti vamitāni. Muttānīti chinnabandhanāni katāni. Pahīnānīti pajahitāni. Paṭinissaṭṭhānīti yathā na puna cittaṃ ārohani, evaṃ paṭinissajjitāni. Sabbāneva tāni gahitaggahaṇassa vissaṭṭhabhāvavevacanāni.

Samavayasatṭhesanoti ettha avayāti anūnā, satṭhāti vissaṭṭhā. Sammā avayā satṭhā esanā assāti samavayasatṭhesano, suṭṭhu vissaṭṭhasabbaesanoti attho. Rāgā cittaṃ vimuttantiādīhi maggassa kiccanipphatti kathitā. Rāgo me pahīnotiādīhi paccavekkhaṇaphalaṃ kathitaṃ. Sesam sabbattha uttānatthamevāti.

Nāthavaggo dutiyo.

3. Mahāvaggo

1. Sīhanādasuttavaṇṇanā

21. Tatiyassa paṭhame visamagateti visamaṭṭhānesu gocaresu gate. Saṅghātaṃ āpādesinti ghātaṃ vadhaṃ pāpesiṃ. Tassa hi ussannatejatāya khuddakesu pāṇesu anukampā hoti. Tasmā ye paṭisattubhāvena saṅghātuṃ sakkhissanti, ye dubbalā palāyitukāmā bhavissanti, te palāyissantīti sīhanādaṃ naditvāva gocarāya pakkamati. Tathāgatassetam adhvavananti yadi hi sahanatāya hananatāya ca sīho, tathāgato hi sabbāni ca iṭṭhāniṭṭhāni sahati, sabbaparappavādino ca vādānaṃ nimmathanena hanati. Idamassa hoti sīhanādasminti ayamassa sīhanādo.

Tathāgatabalānīti aññehi asādhāraṇāni tathāgatasseva balāni. Yathā vā pubbabuddhānaṃ balāni puññasampattiya āgatāni, tathā āgatabalānītipi attho. Tattha duvidhaṃ tathāgatassa balaṃ kāyabalaṃ nāṇabalaṃ. Tesu kāyabalaṃ hatthikulānusārena veditabbaṃ. Vuttañhetam porāṇehi -

“Kālāvakaṇṇa gaṅgeyyam, paṇḍaram tambapiṅgalam;

GandhamaṅgalaHEMAṆCA, uposathachaddantime dasā''ti.

Imāni dasa hatthikulāni. Tattha kālāvakanti pakatihatthikulam daṭṭhabbam. Yaṃ dasannam purisānam kāyabalam, taṃ ekassa kālāvakassa hatthino. Yaṃ dasannam kālāvakānam balam, taṃ ekassa gaṅgeyyassa. Yaṃ dasannam gaṅgeyyānam, taṃ ekassa paṇḍarassa. Yaṃ dasannam paṇḍarānam, taṃ ekassa tambassa. Yaṃ dasannam tambānam, taṃ ekassa piṅgalassa. Yaṃ dasannam piṅgalānam, taṃ ekassa gandhahatthino. Yaṃ dasannam gandhahatthīnam, taṃ ekassa maṅgalassa. Yaṃ dasannam maṅgalānam, taṃ ekassa hemassa. Yaṃ dasannam hemānam, taṃ ekassa uposathassa. Yaṃ dasannam uposathānam, taṃ ekassa chaddantassa. Yaṃ dasannam chaddantānam, taṃ ekassa tathāgatassa. Nārāyanasaṅghātabalanti pi idameva vuccati. Tadeva pakatihatthigaṇanāya hatthīnam koṭisahassānam, purisagaṇanāya dasannam purisakoṭisahassānam balam hoti. Idam tva tathāgatassa kāyabalam.

Ñāṇabalam pana pāḷiyam tva āgatameva. Dasabalañāṇam, majjhime āgataṃ catuvesārajañāṇam, aṭṭhasu parisāsu akampanañāṇam, catuyoniparicchedañāṇam, pañcagatiparicchedañāṇam, samyuttake āgatāni tesattati ñāṇāni sattasattati ñāṇānīti, evaṃ aññānīpi anekāni ñāṇabalam nāma. Idhāpi ñāṇabalameva adhippetam. Ñāṇaṇhi akampiyatṭhena upatthambhanaṭṭhena ca balanti vuttam.

Āsabham ṭhānanti seṭṭhatṭhānam uttamatṭhānam. Āsabha vā pubbabuddhā, tesam ṭhānanti attho. Apica gavasatajeṭṭhako usabho, gavasahassajeṭṭhako vasabho. Vajasatajeṭṭhako vā usabho, vajasahassajeṭṭhako vasabho. Sabbagavaseṭṭho sabbaparissayasaho seto pāsādiko mahābhāravaho asanisatasaddehipi asampakampiyo nisabho, so idha usabhoti adhippeto. Idampi hi tassa pariyaavacanam. Usabhassa idanti āsabham. Ṭhānanti catūhi pādehi pathaviṃ uppīletvā acalaṭṭhānam. Idam pana āsabham viyāti āsabham. Yatheva hi nisabhasaṅkhāto usabho usabhabalena samannāgato catūhi pādehi pathaviṃ uppīletvā acalaṭṭhānena tiṭṭhati, evaṃ tathāgatopi dasahi tathāgatabalehi samannāgato catūhi vesārajjapādehi aṭṭhaparisapathaviṃ uppīletvā sadevake loke kenaci paccatthikena paccāmittena akampiyo acalaṭṭhānena tiṭṭhati. Evaṃ tiṭṭhamāno ca tam āsabham ṭhānam paṭijānāti upagacchati na paccakkhāti attani āropeti. Tena vuttam - "āsabham ṭhānam paṭijānāti"ti.

Parisāsūti aṭṭhasu parisāsu. Sīhanādam nadatīti seṭṭhanādam nadati, abhītanādam nadati, sīhanādasadisam vā nādam nadati. Tatrāyam upamā - yathā sīho sīhabalena samannāgato sabbattha visārado vigatalomahamso sīhanādam nadati, evaṃ tathāgatasīhopi tathāgatabalehi samannāgato aṭṭhasu parisāsu visārado vigatalomahamso "iti sakkāyo"tiādinā nayena nānāvidhadesanāvīlāsasampannam sīhanādam nadati. Tena vuttam - "parisāsu sīhanādam nadati"ti.

Brahmacakkaṃ pavattetīti ettha brahmanti seṭṭham uttamam visiṭṭham. Cakkanti dhammacakkaṃ. Tam panetaṃ duvidham hoti paṭivedhañāṇaṇceva desanāñāṇaṇca. Tattha paññāpabhāvitam attano ariyaphalāvaham paṭivedhañāṇam, karuṇāpabhāvitam sāvakaṇam ariyaphalāvaham desanāñāṇam. Tattha paṭivedhañāṇam uppajjamānam uppannanti duvidham. Tañhi abhinikkhamanato yāva arahattamaggā uppajjamānam, phalakkhaṇe uppannam nāma. Tusitabhavanato vā yāva mahābodhipallaṇke arahattamaggā uppajjamānam, phalakkhaṇe uppannam nāma. Dīpaṇkarato vā paṭṭhāya yāva arahattamaggā uppajjamānam, phalakkhaṇe

uppannaṃ nāma. Desanāññaṃpi pavattamānaṃ pavattanti duvidhaṃ. Tañhi yāva aññāsikoṇḍaññaṃ sotāpattimaggā pavattamānaṃ, phalakkhaṇe pavattaṃ nāma. Tesu paṭivedhaññaṃ lokuttaraṃ, desanāññaṃ lokiyaṃ. Ubhayampi panetaṃ aññehi asādhāraṇaṃ, buddhānaṃyeva orasaññaṃ.

Idāni yehi dasahi balehi samannāgato tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, tāni vitthārato dassetuṃ katamāni dasa? Idha, bhikkhave, tathāgato ṭhānañca ṭhānatotiādimāha. Tattha ṭhānañca ṭhānatoti kāraṇañca kāraṇato. Kāraṇañhi yasmā tattha phalaṃ tiṭṭhati, tadāyattavuttitāya uppajjati ceva pavattati ca, tasmā ṭhānanti vuccati. Taṃ bhagavā “ye ye dhammā yesaṃ yesaṃ dhammānaṃ hetū paccayā uppādāya, taṃ taṃ ṭhānaṃ. Ye ye dhammā yesaṃ yesaṃ dhammānaṃ na hetū na paccayā uppādāya, taṃ taṃ aṭṭhāna”nti pajānanto ṭhānañca ṭhānato aṭṭhānañca aṭṭhānato yathābhūtaṃ pajānāti. Abhidhamme panetaṃ “tattha katamaṃ tathāgatassa ṭhānañca ṭhānato aṭṭhānañca aṭṭhānato yathābhūtaṃ ñāṇa”ntiādinā nayena vitthāritameva. Yampīti yena ñāṇena. Idampi, bhikkhave, tathāgatassāti idampi ṭhānāṭṭhānaññaṃ tathāgatassa tathāgatabalaṃ nāma hotīti attho. Evaṃ sabbapadesu yojanā veditabbā.

Kammasamādānānanti samādiyivā katānaṃ kusalākusalakammānaṃ, kammameva vā kammasamādānaṃ. Ṭhānaso hetusoti paccayato ceva hetuto ca. Tattha gatiupadhikālapayogā vipākassa ṭhānaṃ, kammaṃ hetu. Imassa pana ñāṇassa vitthārakathā “atthekaccāni pāpakāni kammasamādānāni gatisampattiṭṭhāni na vipaccantī”tiādinā nayena abhidhamme āgatāyeva.

Sabbatthagāmininti sabbagatigāminiñca agatigāminiñca. Paṭipadanti maggaṃ. Yathābhūtaṃ pajānātīti bahūsupi manussesu ekameva pāṇaṃ ghātentesu “imassa cetanā nirayagāminī bhavissati, imassa tiracchānayonigāminī”ti iminā nayena ekavattusmimpi kusalākusalacetanāsaṅkhātānaṃ paṭipattīnaṃ aviparītato sabhāvaṃ jānāti. Imassapi ca ñāṇassa vitthārakathā “tattha katamaṃ tathāgatassa sabbatthagāminiṃ paṭipadaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ? Idha tathāgato ayaṃ maggo ayaṃ paṭipadā nirayagāminīti pajānātī”tiādinā nayena abhidhamme āgatāyeva.

Anekadhātunti cakkhudhātuādīhi kāmādhātuādīhi vā dhātūhi bahudhātuṃ. Nānādhātunti tāsaṃyeva dhātūnaṃ vilakkhaṇatāya nānappakāradhātuṃ. Lokanti khandhāyatanadhātulokaṃ. Yathābhūtaṃ pajānātīti tāsaṃ dhātūnaṃ aviparītato sabhāvaṃ paṭivijjhati. Idampi ñāṇaṃ “tattha katamaṃ tathāgatassa anekadhātunānādhātulokaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ? Idha tathāgato khandhanānattaṃ pajānātī”tiādinā nayena abhidhamme vitthāritameva.

Nānādhimuttikanti hīnādīhi adhimuttīhi nānādhimuttikabhāvaṃ. Idampi ñāṇaṃ “tattha katamaṃ tathāgatassa sattānaṃ nānādhimuttikataṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ? Idha tathāgato pajānāti santi sattā hīnādhimuttikā”tiādinā nayena abhidhamme vitthāritameva.

Parasattānanti padhānasattānaṃ. Parapuggalānanti tato aññesaṃ hīnasattānaṃ. Ekattameva vā etaṃ padadvayaṃ, veneyyavasena dvidhā vuttaṃ. Indriyaparopariyattanti saddhādīnaṃ indriyānaṃ parabhāvañca aparabhāvañca, vuddhiñca hāniñcāti attho. Imassāpi ñāṇassa vitthārakathā “tattha katamaṃ tathāgatassa parasattānaṃ parapuggalānaṃ indriyaparopariyattaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ? Idha tathāgato sattānaṃ āsayāṃ pajānātī”ti ādinā nayena abhidhamme āgatāyeva.

Jhānavimokkhasamādhisamāpattinanti paṭhamādīnaṃ catunnaṃ jhānānaṃ, “rūpī rūpāni passatī”tiādīnaṃ aṭṭhannaṃ vimokkhānaṃ, savitakkasavicārādīnaṃ tiṇṇaṃ samādhīnaṃ, paṭhamajjhānasamāpattiādīnañca navannaṃ anupubbasaṃpattiṇaṃ. Saṃkilesanti hānabhāgiyadhammaṃ. Vodānanti visesabhāgiyadhammaṃ. Vuṭṭhānanti “vodānampi vuṭṭhānaṃ, tamhā tamhā samādhimhā vuṭṭhānampi vuṭṭhāna”nti evaṃ vuttaṃ paguṇajjhānañceva bhavaṅgaphalasamāpattiyo ca. Heṭṭhimaṃ heṭṭhimañhi paguṇajjhānaṃ uparimassa uparimassa padaṭṭhānaṃ hoti, tasmā “vodānampi vuṭṭhāna”nti vuttaṃ. Bhavaṅgena pana sabbajjhānehi vuṭṭhānaṃ hoti, phalasamāpattiyā nirodhasamāpattito vuṭṭhānaṃ hoti. Taṃ sandhāya ca “tamhā tamhā samādhimhā vuṭṭhānampi vuṭṭhāna”nti vuttaṃ. Idampi ñāṇaṃ “tattha katamaṃ tathāgatassa jhānavimokkhasamādhisamāpattīnaṃ saṃkilesaṃ vodānaṃ vuṭṭhānaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ? Jhāyīti cattāro jhāyī, atthekacco jhāyī sampattiṃyeva samānaṃ vipattīti pacceṭī”tiādīnaṃ nayena abhidhamme vitthāritameva. Sabbaññāṇaṃ vitthārakathāya vinicchayo sammohavinodaniyā vibhaṅgaṭṭhakathāya vutto, pubbenivāsānussatidibbacakkhuññākathā visuddhimagge vitthāritā, āsavakkhayakathā heṭṭhā vuttāyevāti.

Tattha paravādīkathā hoti “dasabalaññāṇaṃ nāma pāṭiyekkaṃ ñāṇaṃ natthi, sabbaññūtaññāṇassevāyaṃ pabhedo”ti. Taṃ na tathā daṭṭhabbaṃ. Aññameva hi dasabalaññāṇaṃ, aññamaṃ sabbaññūtaññāṇaṃ. Dasabalaññāṇaṃ hi sakasakakiccameva jānāti, sabbaññūtaññāṇaṃ tampi tato avasesampi jānāti. Dasabalaññāṇesu hi paṭhamamaṃ kāraṇākāraṇameva jānāti, dutiyaṃ kammavipākantareva, tatiyaṃ kammaparicchedameva, catutthaṃ dhātunānattakāraṇameva, pañcamamaṃ sattānaṃ ajjhāsayādhimuttameva, chaṭṭhaṃ indriyānaṃ tikkhamudubhāvameva, sattamaṃ jhānādīhi saddhiṃ tesamaṃ saṃkilesādimeva, aṭṭhamamaṃ pubbenivutthakkhandhasantatimeva, navamaṃ sattānaṃ cutipaṭisandhimeva, dasamaṃ saccaparicchedameva. Sabbaññūtaññāṇaṃ pana etehi jānitabbañca tato uttariñca pajānāti, etesaṃ pana kiccaṃ na sabbamaṃ karoti. Tañhi jhānaṃ hutvā appetuṃ na sakkoti, iddhi hutvā vikubbituṃ na sakkoti, maggo hutvā kilese khetuṃ na sakkoti.

Apica paravādī evaṃ pucchitabbo “dasabalaññāṇaṃ nāmetamaṃ savitakkasavicāraṃ avitakkavicāramattaṃ avitakkaavicāraṃ, kāmāvacaraṃ rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ, lokiyaṃ lokuttara”nti. Jānanto “paṭipāṭiyā satta ñāṇāni savitakkasavicārānī”ti vakkhati, “tato parāni dve avitakkaavicārānī”ti vakkhati. “Āsavakkhayaññāṇaṃ siyā savitakkasavicāraṃ siyā avitakkavicāramattaṃ, siyā avitakkaavicāra”nti vakkhati. Tathā “paṭipāṭiyā satta kāmāvacarāni, tato dve rūpāvacarāni, avasāne ekaṃ lokuttara”nti vakkhati. “Sabbaññūtaññāṇaṃ pana savitakkasavicārameva lokiyaṃ evā”ti vakkhati.

Evamettha anupadavaṇṇanaṃ ñatvā idāni yasmā tathāgato paṭhamamaṃyeva ṭhānāṭṭhānaññāṇena veneyyasattānaṃ āsavakkhayādhigamassa ceva anadhigamassa ca ṭhānāṭṭhānabhūtaṃ kilesāvaraṇābhāvaṃ passati lokiyaṃ sammādiṭṭhiṭṭhānādidassanato niyatamicchādiṭṭhiṭṭhānābhāvadassanato ca. Atha nesaṃ kammavipākāññāṇena vipākāvaraṇābhāvaṃ passati tihetukappaṭisandhidassanato, sabbatthagāminipaṭipadāññāṇena kammāvaraṇābhāvaṃ passati ānantariyakammābhāvadassanato. Evamanāvaraṇānaṃ anekadhātunānādhātuññāṇena anukūladhammadesanatthaṃ cariyāvisesaṃ passati dhātuvemattadassanato. Atha nesaṃ nānādhimuttikataññāṇena

adhimuttiṃ passati payogaṃ anādiyitvāpi adhimuttivasena dhammadesanatthaṃ. Athevaṃ diṭṭhādhimuttīnaṃ yathāsatti yathābalaṃ dhammaṃ desetum indriyaparopariyattiñāṇena indriyaparopariyattaṃ passati saddhādīnaṃ tikkhamudubhāvadassanato. Evaṃ pariññāti indriyaparopariyattā pana te sace dūre honti, atha jhānādīñāṇena jhānādīsu vasībhūtattā iddhivisesena te khippaṃ upagacchati. Upagantvā ca nesaṃ pubbenivāsānussatiñāṇena pubbaññātibhavaṃ, dibbacakkhānubhāvato pattabbena cetopariyañāṇena sampati cittavisesaṃ passanto āsavakkhayañāṇānubhāvena āsavakkhaya-gāminiyā paṭipadāya vigatasammohattā āsavakkhaya dhammaṃ deseti. Tasmā iminānukkamena imāni balāni vuttānīti veditabbāni.

2. Adhivuttipadasuttavaṇṇanā

22. Dutīye ye te dhammāti ye te dasabalaññāṇaṃ sabbaññūtaññāṇadhammā. Adhivuttipadānanti adhivacanapadānaṃ, khandhāyatanadhātudhammānanti attho. Adhivuttiyoti hi adhivacanāni vuccanti, tesāṃ ye padabhūtā desanāya padaṭṭhānattā. Atītā buddhāpi hi ete dhamme kathayiṃsu, anāgatāpi eteva kathayissanti. Tasmā khandhādayo adhivuttipadāni nāma. Tesāṃ adhivuttipadānaṃ. Atha vā bhūtamattaṃ abhibhavitvā yathāsabhāvato aggahetvā vattanato adhivuttiyoti diṭṭhiyo vuccanti, adhivuttīnaṃ padāni adhivuttipadāni, diṭṭhidīpakāni vacanānīti attho. Tesāṃ adhivuttipadānaṃ diṭṭhivohārānaṃ. Abhiññā sacchikiriyāyāti jānitvā paccakkhakaraṇatthāya. Visāradoti ñāṇasomanassappatto. Tatthāti tesu dhammesu tesāṃ tesāṃ tathā tathā dhammaṃ desetunti tesāṃ tesāṃ diṭṭhigatikānaṃ vā itaresāṃ vā āsayāṃ ñatvā tathā tathā dhammaṃ desetum. Hīnaṃ vā hīnanti ñassatīti hīnaṃ vā dhammaṃ “hīno dhammo”ti jānissati. Ñāteyyanti ñātabbaṃ. Daṭṭheyyanti daṭṭhabbaṃ. Sacchikareyyanti sacchikātabbaṃ. Tattha tattha yathābhūtaññānanti tesu tesu dhammesu yathāsabhāvaññāṇaṃ. Iminā sabbaññūtaññāṇaṃ dasseti. Evaṃ sabbaññūtaññāṇaṃ dassetvā puna dasabalaññāṇaṃ dassento dasayimānītiādimāha. Dasabalaññāṇampi hi tattha tattha yathābhūtaññāṇamevāti.

3. Kāyasuttavaṇṇanā

23. Tatiye āpanno hoti kañcīdeva desanti kañci āpattikoṭṭhāsaṃ āpanno hoti. Anuviccāti anupavisitvā pariyo-gāhetvā. Kāyaduccaritanti tividhaṃ kāyaduccaritaṃ. Vacīduccaritanti catubbidhaṃ vacīduccaritaṃ. Pāpikā issāti lāmikā usūyā. Paññāya disvāti saḥavipassanāya maggapaññāya passitvā passitvā pahātabbā. Ijjhatīti samijjhati. Upavāsassāti nissāya upasaṅkamitvā vasantassa. Abhibhuyyāti ajjhottharitvā madditvā. Irīyatīti vattati. Imasmīṃ sutte saḥavipassanāya maggo kathito.

4. Mahācundasuttavaṇṇanā

24. Catutthe jānāmimaṃ dhammanti iminā ñāṇavādassa vadanākāro vutto. Bhāvitakāyomhītiādīhi bhāvanāvādassa. Tatiyavāre dvepi vādā ekato vuttā, tayopi cete arahattameva paṭijānanti. Aḍḍhavādaṃ vadeyyāti aḍḍhohamasmīti vādaṃ vadeyya. Upanīhātunti nīharitvā dātum.

5. Kasiṇasuttavaṇṇanā

25. Pañcame sakalaṭṭhena kasiṇāni, tadārammaṇānaṃ dhammānaṃ khettaṭṭhena adhiṭṭhānaṭṭhena vā āyatanānīti kasiṇāyatanāni. Uddhanti upari gagaṇatalābhimukhaṃ. Adhoti heṭṭhā bhūmitalābhimukhaṃ. Tiriyanti

khattamaṇḍalam viya samantā paricchinditvā. Ekacco hi uddhameva kasiṇaṃ vaḍḍheti, ekacco adho, ekacco samantato. Tena tena vā kāraṇena evaṃ pasāreti ālokaṃ rūpadassanakāmo. Tena vuttaṃ - “pathavīkasiṇameko sañjānāti uddhaṃ adho tiriya”nti. Advayanti idaṃ pana ekassa aññabhāvānupagamanatthaṃ vuttaṃ. Yathā hi udakaṃ pavittḥassa sabbadisāsu udakameva hoti na aññaṃ, evameva pathavīkasiṇaṃ pathavīkasiṇameva hoti. Natthi tassa aññakasiṇasambhedoti. Eseva nayo sabbattha. Appamāṇanti idaṃ tassa tassa pharaṇaappamāṇavasena vuttaṃ. Tañhi cetasā pharanto sakalameva pharati, “ayamassa ādi, idaṃ majjha”nti pamāṇaṃ na gaṇhāti. Viññānakasiṇanti cettha kasiṇugghāṭimākāse pavattaviññāṇaṃ. Tattha kasiṇavasena kasiṇugghāṭimākāse, kasiṇugghāṭimākāsavasena tattha pavattaviññāṇe uddhamadhotiriyatā veditabbā. Ayamettha saṅkhepo, kammaṭṭhānabhāvanāyena panetāni pathavīkasiṇādīni vitthārato visuddhimagge vuttāneva.

6. Kālīsuttavaṇṇanā

26. Chaṭṭhe kumāripaṇhesūti kumārīnaṃ māraddhātānaṃ pucchāsu. Atthassa pattim hadayassa santinti dvīhipi padehi arahattameva kathitaṃ. Senanti rāgādikilesasenaṃ. Piyasātarūpanti piyajātikesu ca sātajātikesu ca vatthūsu uppajjanato evaṃladdhanāmaṃ. Ekohaṃ jhāyaṃ sukhamanubodhinti evaṃ kilesasenaṃ jinitvā ahaṃ ekakova jhāyanto sukhaṃ anubujjhiṃ sacchiakāsiṃ. Sakkhinti sakkhibhāvappattaṃ dhammasakkiṃ. Na sampajjati kenaci meti mayhaṃ kenaci saddhiṃ mittadhammo nāma natthi. Pathavīkasiṇasamāpattiparamā kho, bhagini, eke samaṇabrāhmaṇā atthoti abhinibbattesunti pathavīkasiṇasamāpattiparamo uttamo atthoti gahetvā abhinibbattesuṃ. Yāvatā kho, bhagini, pathavīkasiṇasamāpattiparamatāti yattakā pathavīkasiṇasamāpattiyā uttamakoṭi. Tadabhiññāsi bhagavāti taṃ bhagavā abhiññāpaññāya abhiññāsi. Assādamaddasāti samudayasaccaṃ addasa. Ādīnavamaddasāti dukkhasaccaṃ addasa. Nissaraṇamaddasāti nirodhasaccaṃ addasa. Maggāmaggañāḍassanamaddasāti maggasaccaṃ addasa. Atthassa pattīti etesaṃ catunnaṃ saccānaṃ diṭṭhattā arahattasaṅkhātassa atthassa patti, sabbadarathapariḷāhavūpasantatāya hadayassa santīti.

7. Paṭhamamahāpañhasuttavaṇṇanā

27. Sattame abhijānāthāti abhijānitvā paccakkhaṃ katvā viharatha. Abhiññāyāti abhijānitvā. Idhāti imāya. Dhammadesanāya vā dhammadesananti yadidaṃ samaṇassa gotamassa dhammadesanāya saddhiṃ amhākaṃ dhammadesanaṃ, amhākaṃ vā dhammadesanāya saddhiṃ samaṇassa gotamassa dhammadesanaṃ ārabba nānakaraṇaṃ vuccetha, taṃ kiṃ nāmāti vadanti. Dutiyapadehi ese va nayo. Iti te majjhe bhinnasuvaṇṇaṃ viya sāsanaṃ saddhiṃ attano laddhiṃ vacanamattena samadhuraṃ ṭhapayiṃsu. Neva abhinandiṃsūti “evameta”nti na sampañcchiṃsu. Nappaṭikkosiṃsūti “na idaṃ eva”nti nappaṭisedhesuṃ. Kasmā? Te kira “titthiyā nāma andhasadisā jānitvā vā ajānitvā vā kattheyyu”nti nābhinandiṃsu.

Na sampāyissantīti sampādetvā kathetuṃ na sakkhissanti. Uttari ca vighātanti asampādanato uttarimpi dukkhaṃ āpajjissanti. Sampādetvā kathetuṃ asakkontānañhi dukkhaṃ uppajjati. Yathā taṃ, bhikkhave, avisayasminti ettha ca tanti nipātamattaṃ. Yathāti kāraṇavacanāṃ, yasmā avisaye paṇhaṃ pucchitā hontīti

attho. Ito vā pana sutvāti ito vā pana mama sāsānato sutvā. Itoti tathāgatatopi tathāgatasāvakatopi. Ārādheyyāti paritoseyya, aññathā ārādhanaṃ nāma natthīti dasseti.

Ekadhammeti ekasmiṃ dhamme. Iminā uddeso dassito. Parato katamasmiṃ ekadhammeti iminā pañho dassito. Sabbe sattā āhāraṭṭhitikāti idaṃ panettha veyyākaraṇaṃ. Sesesupi eseṇa nayo. Sammā nibbindamānotiādīsu pana sammā hetunā nāyena nibbidānupassanāya nibbindanto ukkaṇṭhanto, virāgānupassanāya virajjanto, paṭisaṅkhānupassanāya muccanassa upāyaṃ katvā vimuccamāno, adhimokkhasena vā vimuccamāno sanniṭṭhānaṃ kurumānoti attho. Udayabbayehi paricchinditvā pubbantāparantadassanena sammā pariyantadassāvī. Sammadatthaṃ abhisameccāti sammā sabhāgatthaṃ ñāṇena abhisamāgantvā. Dukkhasantakaro hotīti sakalavaṭṭadukkhasa pariyantaṃ parivaṭṭumaṃ karo hoti.

Sabbe sattāti kāmabhavādīsu ekavokārabhavādīsu ca sabbabhavesu sabbe sattā. Āhāraṭṭhitikāti āhārato ṭhiti etesanti āhāraṭṭhitikā. Iti sabbasattānampi ṭhitihetu āhāro nāma eko dhammo, tasmīṃ ekadhamme. Nanu ca evaṃ sante yaṃ vuttaṃ - “asaññasattā devā ahetukā anāhārā aphassakā”tiādi, taṃ virujjhatīti. Na virujjhati. Tesañhi jhānaṃ āhāro hoti. Evaṃ santeṃ “cattārome, bhikkhave, āhārā”ti idaṃ virujjhatīti. Idampi na virujjhati. Etasmiñhi sutte nippariyāyena āhāralakkhaṇā dhammā āhārāti vuttā, idha pana pariyāyena paccayo āhāroti vutto. Sabbadhammānañhi paccayo laddhuṃ vaṭṭati. So ca yaṃ yaṃ phalaṃ janeti, taṃ taṃ āharati nāma. Tasmā āhāroti vuccati. Tenevāha - “avijjampāhaṃ, bhikkhave, sāhāraṃ vadāmi, no anāhāraṃ. Ko ca, bhikkhave, avijjāya āhāro? Pañca nīvaraṇātissa vacanīya”nti. Ayaṃ idha adhippeto. Etasmiñhi paccayāhāre gahite pariyāyāhāropi nippariyāyāhāropi sabbo gahitova hoti.

Tattha asaññībhava paccayāhāro labbhati. Anuppanne hi buddhe titthāyatane pabbajitā vāyokasiṇe parikammaṃ katvā catutthajjhānaṃ nibbattetvā tato vuṭṭhāya “dhi cittaṃ, dhi vatetaṃ cittaṃ, cittassa nāma abhāvoyeva sādhu. Cittañhi nissāya vadhabandhādipaccayaṃ dukkhaṃ uppajjati. Citte asati nattheta”nti khantiṃ ruciṃ uppādetvā aparihīnajjhānā kālaṃ katvā asaññībhava nibbattanti. Yo yassa iriyāpatho manussaloke paṇihito ahosi, so tena iriyāpathena nibbattitvā cittarūpasadiso hutvā pañca kappasatāni tiṭṭhati. Ettakaṃ addhānaṃ sayito viya hoti. Evarūpānampi sattānaṃ paccayāhāro labbhati. Te hi yaṃ jhānaṃ bhāvetvā nibbattā, tadeva nesam paccayo hoti. Yathā jiyāvegena khittasaro yāva jiyāvego atthi, tāva gacchati. Evaṃ yāva jhānapaccayo atthi, tāva tiṭṭhanti. Tasmīṃ niṭṭhite khīṇavego viya saro patanti. Cavanakāle ca tesam so rūpakāyo antaradhāyati, kāmāvacarasaññā uppajjati, tena saññuppādena te devā tamhā kāyā cutāti paññāyanti.

Ye pana te nerayikā neva vuṭṭhānaphalūpajīvī, na puññaphalūpajīvīti vuttā, tesam ko āhāroti? Tesam kammameva āhāro. Kiṃ pañca āhārā atthīti? Pañca, na pañcāti idaṃ na vattabbaṃ, nanu “paccayo āhāro”ti vuttametam. Tasmā yena kammena niraye nibbattanti, tadeva tesam ṭhitipaccayattā āhāro hoti. Yaṃ sandhāya idaṃ vuttaṃ - “na ca tāva kālaṃ karoti, yāva na taṃ pāpakammaṃ byantī hotī”ti.

Kabalīkārāhāraṃ ārabbhāpi cettha vivādo na kātabbo. Mukhe uppajjanakheḷopi hi tesam āhāraḥ sādhetī. Kheḷo hi niraye dukkhavedanīyo hutvā paccayo hoti, sagge sukhavedanīyo. Iti kāmabhava nippariyāyena cattāro āhārā, rūpārūpabhavesu ṭhapetvā asaññe sesānaṃ tayo, asaññānañceva avasesānañca paccayāhāroti iminā

ākārena sabbe sattā āhāraṭṭhitikāti veditabbā. Tattha cattāro āhāro yo vā pana koci paccayāhāro dukkhasaccaṃ, āhārasamuṭṭhāpikā purimataṇhā samudayasaccaṃ, ubhinnaṃ appavatti nirodhasaccaṃ, nirodhappajānanā paññā maggasaccanti evaṃ catusaccavasena sabbavāresu yojanā kātabbā.

8. Dutiyamahāpañhasuttavaṇṇanā

28. Aṭṭhame kajaṅgalāyanti evaṃnāmake nagare. Kajaṅgalāti kajaṅgalāvāsino. Mahāpañhesūti mahantaatthapariggāhakesu pañhesu. Yathā mettha khāyatīti yathā me ettha upaṭṭhāti. Sammā subhāvitacittoti hetunā nayena suṭṭhu bhāvitacitto. Eso ceva tassa atthoti kiñcāpi bhagavatā “cattāro dhammā”tiādayo pañhā “cattāro āhārā”tiādinā nayena vissajjitā, yasmā pana catūsu āhāresu pariññātesu cattāro satipaṭṭhānā bhāvitā honti, tesu ca bhāvitesu cattāro āhārā pariññātāva honti. Tasmā desanāvilāsena byañjanaamevettha nānaṃ, attho pana ekoyeva. Indriyādīsupi ese va nayo. Tena vuttaṃ - “eso ceva tassa attho”ti. Atthato hi ubhayampetaṃ majjhe bhinnasuvaṇṇamiva hoti.

9. Paṭhamakosalasuttavaṇṇanā

29. Navame yāvatāti yattakā. Kāsikosalāti kāsikosalajanapadā. Attheva aññathattanti ṭhitassa aññathattaṃ atthiyeva. Atthi vipariṇāmoti maraṇampi atthiyeva. Tasmimpi nibbindatīti tasmimpi sampattijāte ukkaṇṭhati. Agge virajjatīti sampattiyā agge kosalarājabhāve virajjati. Pageva hīnasminti paṭhamataraṃyeva hīne ittaramanussānaṃ pañca kāmagaṇajāte.

Manomayāti jhānāmanena nibbattā. Bārāṇaseyyakanti bārāṇasiyaṃ uppannaṃ. Tattha kira kappāsopi mudu, suttakantikāyopi tantavāyāpi chekā, udakampi suci siniddhaṃ. Ubhatobhāgavimaṭṭhanti dvīsipi passesu maṭṭhaṃ mudu siniddhaṃ khāyati. Catasso paṭipadā lokiya lokuttaramissikā kathitā. Saññāsu paṭhamā kāmāvacarasaññā, dutiyā rūpāvacarasaññā, tatiyā lokuttarasaññā, catutthā ākiñcaññāyatanaññā. Yasmā pana sā saññā aggāti āgatā, tato paraṃ saññāpaññatti nāma natthi, tasmā agganti vuttā.

Bāhirakānanti sāsanato bahiddhā pavattānaṃ. No cassaṃ no ca me siyāti sace ahaṃ atīte na bhavissaṃ, etarahipi me ayaṃ attabhāvo na siyā. Na bhavissāmi na me bhavissatīti sacepi anāgate na bhavissāmi, na ca me kiñci palibodhajātaṃ bhavissati. Agge virajjatīti ucchedadiṭṭhiyaṃ virajjati. Ucchedadiṭṭhi hi idha nibbānassa santatāya agganti jātā.

Paramatthavisuddhanti uttamatthavisuddhiṃ. Nevasaññānāsaññāyatana samāpattiyā etaṃ adhivacanaṃ. Ākiñcaññāyatanañhi vipassanāpadaṭṭhānattā aggaṃ nāma jātāṃ, nevasaññānāsaññāyatanaṃ dīghāyukattā. Paramadiṭṭhadhammanibbānanti imasmiññeva attabhāve paramanibbānaṃ. Anupādā vimokkhoti catūhi upādānehi aggahetvā cittassa vimokkho. Arahattassettaṃ nāmaṃ. Pariññanti samatikkamaṃ. Tattha bhagavā paṭhamajjhānena kāmānaṃ pariññaṃ paññāpeti, arūpāvacarehi rūpānaṃ pariññaṃ paññāpeti, anupādānibbānena vedanānaṃ pariññaṃ paññāpeti. Nibbānañhi sabbavedayitappahānattā vedanānaṃ pariññā nāma. Anupādāparinibbānanti apaccayaparinibbānaṃ. Idaṃ pana suttaṃ kathento bhagavā anabhiratipīlītāni pañca bhikkhusatāni disvā tesāṃ anabhirativinodanattaṃ kathesi. Tepi anabhiratiṃ vinodetvā desanānusārena ñāṇaṃ pesetvā sotāpannā hutvā aparabhāge vipassanaṃ vadḍhetvā arahattaṃ pāpuṇṇimsūti.

10. Dutiyakosalasuttavaṇṇanā

30. Dasame uyyodhikā nivatto hotīti yuddhato nivatto hoti. Laddhādhippāyoti mahākosalarañña kira bimbisārassa dhītaraṃ dentena dvinnam rajjānam antare sataśassuṭṭhāno kāsigāmo nāma dhītu dinno. Ajātasattunā pitari mārite mātāpissa rañño viyogasokena nacirasseva matā. Tato rājā pasenadikosalo “ajātasattunā mātāpitāro māritā, mama pitu santako gāmo”ti tassatthāya aṭṭam karoti, ajātasattupi “mama mātu santako”ti tassa gāmassatthāya. Dvepi mātulabhāgineyyā caturaṅginim senam sannayhitvā yujjhimsu. Tattha pasenadikosalo dve vāre ajātasattunā parājito nagameva pāvisi. Tatiyavāre “katham nu kho me jayo bhaveyyā”ti upassutivasena yujjhitaḥḥākaṃ nātvā byūham racayitvā ubhoḥi passehi parikkhipitvā ajātasattum gaṇhi. Tāvadeva jayādhippāyassa laddhattā laddhādhippāyo nāma ahosi.

Yena ārāmo tena pāyāsīti bahinagare jayakhandhāvāram nivesetvā “yāva nagaram alaṅkaronti, tāva dasabalam vandissāmi. Nagaram pavittakālato patthāya hi papañco hotī”ti amaccagaṇaparivuto yenārāmo tena pāyāsi, ārāmam pāvisi. Kasmim kāle pāvisīti? Piṇḍapātappaṭikkantānam bhikkhūnam ovādam datvā sammāsambuddhe gandhakuṭim pavitthe bhikkhusaṅghe ca ovādam sampatichitvā attano attano rattittānādivāttānāni gate. Caṅkamantīti kasmim samaye caṅkamanti? Paṇḍitabhajanapaccayassa thinamiddhassa vinodanattam, divā padhānikā vā te. Tādisānañhi pacchābhattam caṅkamitvā nātvā sarīram utum gāhāpetvā nisajja samaṇadhammam karontānam cittaṃ ekaggaṃ hoti. Ye te bhikkhūti so kira “kham satthā kham sugatoti parivenena parivenam āgantvā pucchitvāva pavisissāmi”ti vilokento araṇṇahatthī viya mahācaṅkame caṅkamamāne paṃsukūlike bhikkhū disvā tesam santikam agamāsi. Tam sandhāyetaṃ vuttam. Dassanakāmāti passitukāmā. Vihāroti gandhakuṭim sandhāya āhamṃsu. Ataramānoti aturito, saṇikam padapamāṇatthāne padam nikkhipanto vuttam katvā susammattham muttājālasinduvārasadisam vālukam avināsentoti attho. Ālindanti pamukham. Aggaṇanti kavāṭam. Ukkāsivāti ukkāsitassaddam katvā. Ākoṭehīti agganakhena īsakam kuṇḍikāchiddasamīpe koṭehīti vuttam hoti. Dvāram kira atipari amanussā, atihetthā dīghajātikā koṭenti. Tathā akoṭetvā majjhe chiddasamīpe koṭetabbanti idam dvārakoṭanavattanti vadanti. Vivari bhagavā dvāranti na bhagavā utthāya dvāram vivarati, vivaratūti pana hattham pasāreti. Tato “bhagavā tumhehi anekakappakoṭīsu dānam dadamānehi na sahatthā dvāravivaraṇakammam kata”nti sayameva dvāram vivaṭam. Tam pana yasmā bhagavato manena vivaṭam, tasmā “vivari bhagavā dvāra”nti vuttam vaṭṭati.

Mettūpahāraṇti mettāsampayuttam kāyikavācasikaupahāram. Kataññutanti ayañhi rājā pubbe thūlasarīro ahosi, doṇapākam bhuñjati. Athassa bhagavā divase divase thokam thokam hāpanatthāya -

“Manujassa sadā satīmato,
Mattam jānato laddhabhojane;
Tanukassa bhavanti vedanā,
Saṇikam jīrati āyupālaya”nti. -

Imam ovādam adāsi. So imasmim ovāde tathā divase divase thokam thokam hāpetvā anukkamena nālikodanaparamatāya saṇṭhāsi, gattānipissa tanūni thirāni jātāni. Tam bhagavatā katam upakāram sandhāya “kataññutam kho aham, bhante,

kataveditaṃ sampassamāno’’ti āha. Ariye ñāyeti saḥavipassanake magge. Uddhasīloti vaḍḍhitasīlo. Ariyasīloti apothujjanikehi sīlehi samannāgato. Kusalasīloti anavajjehi sīlehi samannāgato. Āraññakoti jāyamānopi araññe jāto, abhisambujjhamānopi araññe abhisambuddho, devavimānakappāya gandhakuṭiyā vasantopi araññeyeva vasīti dassento evamāha. Sesam sabbattha uttānatthamevāti.

Mahāvaggo tatiyo.

4. Upālivaggo

1. Upālisuttavaṇṇanā

31. Catutthassa paṭhame saṅghasuṭṭhutāyātiādīsu saṅghasuṭṭhutā nāma saṅghassa suṭṭhubhāvo, “suṭṭhu devā’’ti āgatatthāne viya “suṭṭhu, bhante’’ti vacanasamपाṭicchanabhāvo. Yo ca tathāgatassa vacanaṃ samपाṭicchatī, tassa taṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya samvattati. Tasmā saṅghassa “suṭṭhu, bhante’’ti vacanasamपाṭicchanatthaṃ paññattaṃ, asamपाṭicchane ādīnavam, samपाṭicchane ānisaṃsam dassetvā, na balakkārena abhibhavitvāti etamatthaṃ āvikaronto āha - saṅghasuṭṭhutāyāti. Saṅghaphāsutāyāti saṅghassa phāsubhāvāya, saḥajīvītāya sukhavihāratthāyāti attho.

Dummaṅkūnaṃ puggalānaṃ niggahāyāti dummaṅkūnāma dussīlapuggalā, ye maṅkutaṃ āpādiyamānāpi dukkhena āpajjanti, vītikkamaṃ karontā vā katvā vā na lajjanti, tesam niggahatthāya. Te hi sikkhāpade asati “kiṃ tumhehi diṭṭhaṃ, kiṃ suttaṃ, kiṃ amhehi kataṃ, katamasmiṃ vatthusmiṃ katamaṃ āpattiṃ ropetvā amhe niggāṇhathā’’ti saṅghaṃ viheṭṭheyyum. Sikkhāpade pana sati te saṅgho sikkhāpadaṃ dassetvā saḥa dhammena niggahessati. Tena vuttaṃ - “dummaṅkūnaṃ puggalānaṃ niggahāyā’’ti.

Pesalānanti piyasīlānaṃ bhikkhūnaṃ phāsuvihāratthāya. Piyasīlā hi bhikkhū kattabbākattabbaṃ sāvajjānavajjaṃ velaṃ mariyādañca ajānantā sikkhāttayapāripūriyā ghaṭamānā kilamanti, te pana sāvajjānavajjaṃ velaṃ mariyādañca ñatvā sikkhāpāripūriyā ghaṭamānā na kilamanti. Tena tesam sikkhāpadapaññāpanaṃ phāsuvihārāya samvattatiyeva. Yo vā dummaṅkūnaṃ puggalānaṃ niggaho, sveva tesam phāsuvihāro. Dussīlapuggale nissāya hi uposathappavāraṇā na tiṭṭhanti, saṅghakammāni nappavattanti, sāmaggī na hoti, bhikkhū anekaggā uddesādīsu anuyuñjitum na sakkonti. Dussīlesu pana niggahitesu sabbopi ayaṃ upaddavo na hoti, tato pesalā bhikkhū phāsu viharanti. Evaṃ “pesalānaṃ bhikkhūnaṃ phāsuvihārāyā’’ti ettha dvidhā attho veditabbo.

Diṭṭhadhammikānaṃ āsavānaṃ samvarāyāti diṭṭhadhammikā āsavā nāma asaṃvare ṭhitena tasmīmyeva attabhāve pattabbā pañippahāraḍḍappahārasatthappahārahattacchedapādacchedaakittiayasavippaṭṭis ārādayo dukkhaviseso, tesam samvarāya pidahanāya āgamanamaggathakanāyāti attho. Samparāyikānanti samparāyikā āsavā nāma asaṃvare ṭhitena katapāpakammamūlakā samparāye narakādīsu pattabbā dukkhavisesā, tesam paṭighātathāya vūpasamatthāya.

Appasannānanti sikkhāpadapaññattiyā hi sati sikkhāpadapaññattiṃ ñatvā vā, yathāpaññattaṃ paṭipajjamāne bhikkhū disvā vā, yepi appasannā paṇḍitamanussā, te “yāni vata loka mahājanassa rajjanadussanamuyhanaṭṭhānāni, tehi ime samaṇā ārakā viratā viharanti, dukkaraṃ vata karontī”ti pasādaṃ āpajjanti vinayapiṭakapotthakaṃ disvā micchādiṭṭhikatavedibrāhmaṇā viya. Tena vuttaṃ - “appasannānaṃ pasādāyā”ti.

Pasannānanti yepi sāsane pasannā kulaputtā, tepi sikkhāpadapaññattiṃ vā ñatvā, yathāpaññattaṃ paṭipajjamāne bhikkhū vā disvā “aho ayyā dukkaraṃ karonti, ye yāvajīvaṃ ekabhaddhā vinayasaṃvaraṃ pārentī”ti bhiyyo bhiyyo pasādanti. Tena vuttaṃ - “pasannānaṃ bhiyyobhāvāyā”ti.

Saddhammaṭṭhitiyāti tividho saddhammo pariyattisaddhammo paṭipattisaddhammo adhigamasaddhammoti. Tattha sakalampi buddhavacanaṃ pariyattisaddhammo nāma. Terasa dhutaguṇā cārittavārittasilasamādhivipassanāti ayaṃ paṭipattisaddhammo nāma. Navalokuttaradhammo adhigamasaddhammo nāma. So sabbopi yasmā sikkhāpadapaññattiyā sati bhikkhū sikkhāpadañca tassa vibhaṅgañca tadatthajotanattaṃ aññañca buddhavacanaṃ pariyāpuṇanti, yathāpaññattañca paṭipajjamānā paṭipattiṃ pūretvā paṭipattiyā adhigantabbaṃ lokuttaradhammaṃ adhigacchanti, tasmā sikkhāpadapaññattiyā saddhammo ciraṭṭhitiko hoti. Tena vuttaṃ - “saddhammaṭṭhitiyā”ti.

Vinayānuggahāyāti sikkhāpadapaññattiyā sati saṃvaravinayo, pahānavinayo, samathavinayo, paññattivinayoti catubbidho vinayo anuggahito hoti sūpatthambhito. Tena vuttaṃ - “vinayānuggahāyā”ti.

2. Pātimokkhaṭṭhapanāsuttavaṇṇanā

32. Dutiye pārājikoti pārājikāpattiṃ āpanno. Pārājikakathā vipakatā hotīti “asukapuggalo pārājikaṃ āpanno nu kho no”ti evaṃ kathā ārabhitvā anīṭṭhāpitā hoti. Esa nayo sabbattha.

3. Ubbāhikāsuttavaṇṇanā

33. Tatiye ubbāhikāyāti sampattaadhikaraṇaṃ vūpasametum saṅghato ubbāhitvā uddharitvā gahaṇatthāya. Vinaye kho pana tthito hotīti vinayalakkhaṇe paṭiṭṭhito hoti. Asaṃhīroti na aññaṃ vacanamatteneva attano laddhiṃ vissajjeti. Paṭibaloti kāyabalenapi ñāṇabalenapi samannāgato. Saññāpetunti jānāpetum. Paññāpetunti sampajānāpetum. Nijjhāpetunti olokāpetum. Pekkhantūti passāpetum. Pasādetunti sañjātapasādaṃ kātum. Adhikaraṇanti vivādādhikaraṇādicatubbidhaṃ. Adhikaraṇasamudayanti vivādamūlādikaṃ adhikaraṇakārakaṃ. Adhikaraṇanirodhanti adhikaraṇānaṃ vūpasamaṃ. Adhikaraṇanirodhagāminiṃ paṭipadanti sattavidhaadhikaraṇasamathaṃ.

4. Upasampadāsuttavaṇṇanā

34. Catutthe anabhiratinti ukkaṇṭhitabhāvaṃ. Vūpakāsetunti vinetum. Adhisīleti uttamasīle. Cittapaññāsupi eseva nayo.

7. Saṅghabhedasuttavaṇṇanā

37. Sattame vatthūhīti kāraṇehi. Avakassantīti parisam ākaḍḍhanti vijaṭenti ekamantaṃ ussārenti. Apakassantīti ativiya ākaḍḍhanti, yathā visamsaṭṭhā honti, evaṃ karonti. Āveni kammāni karontīti visum saṅghakammāni karonti.

9-10. Ānandasuttadvayaṇṇanā

39-40. Navame kappatṭhikanti āyukappaṃ nirayamhi ṭhitikāraṇaṃ. Kibbisam pasavatīti pāpaṃ paṭilabhati. Āpāyikoti apāyagamanīyo. Nerayikoti niraye nibbattanako. Vaggaratoti bhedarato. Yogakkhemā padhamasatīti yogehi khemato arahattato dhamasati vigacchati. Dasame anuggahoti aññamaññaṃ saṅghānuggaho. Sesam sabbattha uttānatthamevāti.

Upālivaggo catuttho.

5. Akkosavaggo

4. Kusinārasuttavaṇṇanā

44. Pañcamassa catutthe kusinārāyanti evaṃnāmake nagare. Devatānaṃ atthāya baliṃ haranti etthāti balihaṇaṇo, tasmīṃ balihaṇaṇe. Acchiddena appaṭimaṃsenātiādīsu yena kenacideva pahaṭo vā hoti, vejjakammādīni vā katāni, tassa kāyasamācāro upacikādīhi khāyitatālapaṇṇaṃ viya chiddo ca, paṭimasitum yattha katthaci gahetvā ākaḍḍhitum sakkuṇeyyatāya paṭimaṃso ca hoti, viparīto acchiddo appaṭimaṃso nāma. Vacīsamācāro pana musāvādaomasavādapesuññaamūlakānuddhamasānādīhi chiddo sappātimaṃso ca hoti, viparīto acchiddo appaṭimaṃso. Mettaṃ nu kho me cittanti palibodham chinditvā kammaṭṭhānabhāvanānuyogena adhigataṃ me mettacittaṃ. Anāghātanti āghātavirahitaṃ, vikkhambhanaṇa vihatāghātanti attho. Kattha vuttanti idaṃ sikkhāpadaṃ kismiṃ nagare vuttaṃ.

Kālena vakkhāmītiādīsu eko ekaṃ okāsaṃ kāretvā codento kālena vadati nāma. Saṅghamajjhe vā gaṇamajjhe vā salākaggayāgaggavittakamālākabhikkhācāramaggaāsanasālādīsu vā upaṭṭhākehi parivāritakkaṇe vā codento akālena vadati nāma. Tacchena vadanto bhūtena vadati nāma. “Daharamahallakaparisāvacarakapaṃsukūlikadhammakathikapatirūpaṃ tava ida”nti vadanto pharusena vadati nāma. Kāraṇanissitaṃ pana katvā, “bhante mahallakattha, parisāvacarakattha, paṃsukūlikattha, dhammakathikatthapatirūpaṃ tumhākamida”nti vadanto saṇhena vadati nāma. Kāraṇanissitaṃ katvā vadanto atthasamhitena vadati nāma. Mettacitto vakkhāmi no dosantaroti mettacittaṃ paccupaṭṭhapetvā vakkhāmi, na duṭṭhacitto hutvā.

5. Rājantepurappavesanasuttavaṇṇanā

45. Pañcame kataṃ vā karissanti vāti methunavītikkamaṃ kariṃsu vā karissanti vā. Ratananti maṇiratanādīsu yaṃkiñci. Patthetīti māretum icchati. Hatthisambādanti hatthīhi sambādham. Hatthisammaddanti vā pāṭho, tassattho - hatthīhi sammaddo etthāti hatthisammaddaṃ. Sesesupi eseva nayo. Rajanīyāni rūpasaddagandharasaphoṭṭhabbānīti etāni rāgajanakāni rūpādīni tattha paripūrāni honti.

6. Sakkasuttavaṇṇanā

46. Chaṭṭhe sokasabhayeti sokena sabhaye. Sokabhayeti vā pāṭho, ayamevattho. Dutiyapadepe eseva nayo. Yena kenaci kammaṭṭhānenāti kasivaṇijjādikammesu yena kenaci kammena. Anāpajja akusalanti kiñci akusalaṃ anāpajjitvā. Nibbiseyyāti uppādeyya ācineyya. Dakkhoti cheko. Uṭṭhānasampannoti uṭṭhānavīriyena samannāgato. Alaṃ vacanāyāti yutto vacanāya. Ekantasukhappaṭisaṃvedī vihareyyāti ekantameva kāyikacetasikasukhaṃ ñāṇena paṭisaṃvedento vihareyya. Aniccāti hutvā abhāvato. Tucchāti sārarahitā. Musāti niccasubhasukhā viya khāyamānāpi tathā na hontīti musā. Mosadhammāti nassanasabhāvā. Tasmā te paṭicca dukkhaṃ uppajjatīti sandasseti. Idha pana voti ettha vo ti nipātamattaṃ. Apaṇṇakaṃ vā sotāpannoti avirādhiṭṭhaṃ ekaṃsena sotāpanno vā hoti. Sopi jhānaṃ nibbatteti, brahmalokaṃ vā gantvā chasu vā kāmasaggesu ekantasukhappaṭisaṃvedī hutvā vihareyya. Imasmiṃ sutte satthā aṭṭhaṅguposathassa guṇaṃ kathesi.

7. Mahālisuttavaṇṇanā

47. Sattame micchāpaṇihitanti micchā ṭhapitaṃ. Adhammacariyāvisamacariyāti akusalakammappathavasena adhammacariyasaṅkhātā visamacariyā. Kusalakammappathavasena itarā veditabbā. Evamidha vaṭṭameva kathitaṃ.

8. Pabbajitaabhiṇhasuttavaṇṇanā

48. Aṭṭhame pabbajitenāti gharāvāsaṃ pahāya sāsane pabbajjaṃ upagatena. Abhiṇhanti abhikkhaṇaṃ punappunaṃ, paccavekkhitabbā oloketabbā sallakkhetabbā. Vevaṇṇiyanti vivaṇṇabhāvaṃ. Taṃ panetaṃ vevaṇṇiyaṃ duvidhaṃ hoti sarīravevaṇṇiyaṃ parikkhāravevaṇṇiyañca. Tattha kesamassuoropanena sarīravevaṇṇiyaṃ veditabbam. Pubbe pana nānāviraḡāni sukhumavatthāni nivāsetvāpi nānaggarasabhojanaṃ suvaṇṇarajatabhājanesu bhuñjitvāpi sirigabbhe varasayanāsanesu nipajjitvāpi nisīditvāpi sappinavanītādīhi bhesajjaṃ katvāpi pabbajitakālato paṭṭhāya chinnaśaṅghaṭṭitakasāvarasapītāni vatthāni nivāsetabbāni, ayapatte vā mattikapatte vā missakodano bhuñjitabbo, rukkhamūlādisenāsane muñjatiṇasantharaṇādīsu nipajjitabbam, cammakhaṇḍataṭṭikādīsu nisīditabbam, pūtimuttādīhi bhesajjaṃ kattabbam hoti. Evamettha parikkhāravevaṇṇiyaṃ veditabbam. Evaṃ paccavekkhato kopo ca māno ca pahīyati.

Parapaṭibaddhā me jīvikāti mayhaṃ paresu paṭibaddhā parāyattā catupaccaya jīvikāti. Evaṃ paccavekkhato hi ājīvo parisujjhati, piṇḍapāto ca apacito hoti, catūsu paccayesu apaccavekkhitaparibhogo nāma na hoti. Añño me ākappo karaṇīyoti yo gihīnaṃ uraṃ abhinīharitvā gīvaṃ paggaḡetvā lalitenākārena aniyatapadavītiḡarena gamanākappo hoti, tato añño va ākappo mayā karaṇīyo, santindriyena santamānasena yugamattadassinā visamaṭṭhāne udakasakaṭeneva mandamitapadavītiḡarena hutvā gantabbanti paccavekkhitabbam. Evaṃ paccavekkhato hi iriyāpatho sāruppo hoti, tisso sikkhā paripūrenti. Kaccinukhoti salakkhaṇe nipātasamudāyo. Attāti cittaṃ. Sīlato na upavadatīti aparisuddhaṃ te sīlanti sīlapaccayo na upavadati. Evaṃ paccavekkhato hi ajjhattaṃ hirī samuṭṭhāti, sā tīsu dvāresu saṃvaraṃ sādheti, tīsu dvāresu saṃvaro catupārisuddhisīlaṃ hoti, catupārisuddhisīle ṭhito vipassanaṃ vaḡḡhetvā arahattaṃ gaṇhāti. Anuvicca viññū sabrahmacārīti paṇḡitā sabrahmacārīno anuvicāretvā. Evaṃ paccavekkhato hi bahiddhā ottappaṃ saṇṭhāti, taṃ tīsu dvāresu saṃvaraṃ sādhetīti anantaranayeneva veditabbam.

Nānābhāvo vinābhāvoti jātiyā nānābhāvo, maraṇena vinābhāvo. Evaṃ

paccavekkhato hi tīsu dvāresu asaṃvutākāro nāma na hoti, maraṇassati sūpaṭṭhitā hoti. Kammassakomhītiādīsu kammaṃ mayhaṃ sakaṃ attano santakanti kammassakā. Kammena dātabbaṃ phalaṃ dāyaṃ, kammaṃ dāyaṃ kammadāyaṃ, taṃ ādīyāmīti kammadāyādo. Kammaṃ mayhaṃ yoni kāraṇanti kammayoni. Kammaṃ mayhaṃ bandhu ñātakoti kammabandhu. Kammaṃ mayhaṃ paṭisaraṇaṃ paṭiṭṭhāti kammapaṭisaraṇo. Tassa dāyādo bhavissāmīti tassa kammaṃ dāyādo tena dinnaphalaṃ paṭiggāhako bhavissāmi. Evaṃ kammassakataṃ pana paccavekkhato pāpakaraṇaṃ nāma na hoti. Kathaṃbhūtassa me rattindivā vītivattantīti kinnu kho me vattappaṭipattiṃ karontassa, udāhu akarontassa, buddhavacanaṃ sajjhāyantaṃ, udāhu asajjhāyantaṃ, yonisomanasikāre kammaṃ karontassa, udāhu akarontassāti kathaṃbhūtassa me rattindivā vītivattanti, parivattantīti attho. Evaṃ paccavekkhato hi appamādo paripūراتي.

Suññāgāre abhiraṃāmīti vivittokāse sabbiriyaṃpathesu ekakova hutvā kacci nu kho abhiraṃāmīti attho. Evaṃ paccavekkhato kāyaviveko paripūراتي. Uttarimanussadhammoti uttarimanussānaṃ ukkaṭṭhamanussabhūtānaṃ jhāyīnañceva ariyānañca jhānādidhammo, dasakusalakammamapathasaṅkhātamanussadhammato vā uttaritaro viṣiṭṭhataro dhammo me mama santāne atthi nu kho, santi nu khoti attho. Alamariyañāṇadassanavisesoti mahaggatalokuttarapaññā pajānanaṭṭhena ñāṇaṃ, cakkhunā diṭṭhamiva dhammaṃ paccakkhakarāṇato dassanaṭṭhena dassananti ñāṇadassanaṃ, ariyaṃ visuddhaṃ uttamaṃ ñāṇadassananti ariyañāṇadassanaṃ, alaṃ pariyattaṃ kilesaviddhaṃsanasaṃmatthaṃ ariyañāṇadassanaṃmettha, assa vāti alamariyañāṇadassano, jhānādiḃhedo uttarimanussadhammo alamariyañāṇadassano ca so viseso cāti alamariyañāṇadassanaviseso. Atha vā tameva kilesaviddhaṃsanasaṃmatthaṃ visuddhaṃ ñāṇadassanaṃeva visesoti alamariyañāṇadassanaviseso vā. Adhigatoti paṭiladdho me atthi nu kho. Sohanti paṭiladdhaviseso so ahaṃ. Pacchime kāleti maraṇamañce nipannaḃkāle. Puṭṭhoti sabrahmacārīhi adhigatagaṇavisesaṃ pucchito. Na maṅku bhavissāmīti patitakkhandho nittejo na hessāmīti. Evaṃ paccavekkhantassa hi moghaḃkālakiriya nāma na hoti.

9-10. Sarīraṭṭhadhammasuttādivaṇṇanā

49-50. Navame ponobbhavikoti punabbhavanibbattako. Bhavaṃsaṅkhāroti bhavaṃsaṅkharāṇakammaṃ. Imasmiṃ sutte vaṭṭameva kathitaṃ. Dasame sīlabāhusaccavīriyasatipaññā lokiyalokuttarāmissikā kathitā. Sesam sabbattha uttānatthamevāti.

Akkosavaggo pañcama.

Paṭhamapaṇṇāsakaṃ niṭṭhitaṃ.

ΠΑΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΑΥΤΗ ΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Η παρούσα μετάφραση αποτελεί μέρος του PaliVerse Project, της πρώτης πλήρους και ενιαίας αγγλικής μετάφρασης του Κανόνα Πάλι, μαζί με τα Σχόλια (Aṭṭhakathā) και τα Υποσχόλια (Ṭīkā) και συνοδεύεται από διαδραστικά εργαλεία μελέτης. Το PaliVerse είναι ένα έργο σε εξέλιξη. Οι μεταφράσεις που δημιουργούνται με τεχνητή νοημοσύνη βελτιώνονται συνεχώς μέσω αναθεωρήσεων και σχολίων από ειδικούς. Το παρόν κείμενο αποτελεί την πιο πρόσφατη μετάφραση κατά την ημερομηνία λήψης.

Ημερομηνία δημιουργίας PDF: 14 Σεπτεμβρίου 2026

ΠΩΣ ΝΑ ΠΑΡΑΘΕΣΕΤΕ ΤΗΝ ΠΗΓΗ

PaliVerse (2026). Σχόλια. Ο Κανόνας των Ομιλιών - Σχόλια. 4. Η συλλογή των αριθμημένων ομιλιών - Σχόλια. 10. Σχόλια για το βιβλίο των δέκα. 1. Η πρώτη πεντηκοντάδα έχει ανακτηθεί από το paliverse.org

© 2026 The PaliVerse Project · Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος
Κέντρο Μελέτης και Πρακτικής Βουδισμού Τεραβάδα
Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία εγγεγραμμένη στην Ελλάδα
Το παρόν PDF μπορεί να διανέμεται ελεύθερα για σκοπούς μελέτης και πρακτικής.

PaliVerse.org